

2. Пѣсни изъ личния животъ.

Отъ Чепино.

Записалъ Хр. П. Константиновъ.

1. Мехмедъ, на когото либето дали въ друго село, умира отъ жалъ.
- 1 Заминуваі, малка моме, поминуваі, Да ти видѣа, малка моме, бѣлу лице,
Приз нашите " " равни дворе, Прилича ли " " за менека.
- 5 — И да видиш, Мехмед іагу, фаїдо
нѣмаш,
Фаїдо нѣмаш, іагу лѣду, зарар імаш. Да са скрііам, іане мила, да не-
вїждам,
55 Тїзи пушки, іани мила, кату пуштат.
Іудвѣдаха малка мума в другу сѣлу,
Зенгінолу, стара маїку, бенгінолу.
Данб доїде " " чорна чѣма,
Да іудари " " менекана.
10 Зенгінолу " " бенгінолу. 60 Изминб са " " фногу малку.
Ша нанижа " " се желтици, Фногу малку " " шѣс гудини,
Се желтици " " се рубїи, Шѣс гудини " " пулувіна,
Аіналие " " махмудїи. Шту стурїхъ " " не дуїдбха,
— Заминуваі малка моме, поминуваі, Да се вїдим " " сас севдбта.
15 Да ти видѣа " " равна снага. 65 — Ес ша іда, мїли сїну, в другу
Прилича ли " " за менека. сѣлу,
— Ида вїдиш, іагу лѣду, фаїдо нѣмаш,
Фаїдо нѣмаш " " зарар імаш,
Зарар імаш " " іуд менека,
20 Іуд менека " " за менека,
Ша си станеш " " блан за мѣн.
— Заминуваі, малка моме, поминуваі,
Краї нашите " " мбрни врати.
Как ша трѣпна " " за тебека?
25 Как ша мїсльа " " в другу сѣлу,
Зенгінолу " " бенгінолу,
За твоите " " царни іочи,
За твоите " " тьбнки
вѣшки.
Ша са пѣкна, моме севдо, єс за тебе,
30 За твбите " " кїпри іустѣ.
— Да са пукаш, іагу луду, как са
пѣкаш.
Мене нема " " тѣканана,
Тѣканана " " в наше сѣлу,
Ша си іда " " в другу сѣлу.
35 — Ес ша доїда, малка моме, при
тебека,
Да та вїждам " " дека хбдиш,
Ша та вїждам " " дѣту шоташ,
Дѣту ходиш " " и пу чѣшмьб,
Да заливаш " " стѣдна вода.
40 — И да глѣдаш, іагу луду, фаїдо
нѣмаш,
Фаїдо нѣмаш, іагу луду, зарар імаш,
Зарар імаш " " іуд менека.
Доїде вакѣт " " ша са жѣнем,
Ша са жѣнем " " в другу сѣлу,
45 Зенгінолу " " бенгінолу.
Зажени са малка мума в другу сѣлу,
В другу сѣлу, стара маїку, зенгінолу,
Зенгінолу " " бенгінолу.
Издоїдуха " " кучїету,
50 Тельбсаха " " малка мума,
Тельбсаха " " варкбсаха,
Тѣриха іа " " да си стѣї.
Де да іда, " " да са скрііам? 100 Та излѣзе, леле жанжм, нѣгва севдо
- Та ша наїда " " кату нѣіа,
Кату нѣіа " " по-хѣбава.
По-хѣбава " " триш гїздава.
Бѣла, бѣла " " іаку бѣла,
70 Табак кнїга " " іут чаршїїа;
Вѣшките хи " " плѣтен гїтан.
Іучїте хи " " и чурѣши,
И чурѣши " " и петрбски.
— И да ідеш, стѣра маїку, не ша
нїдеш,
75 Не ша наїдеш, стара маїку, кату нѣіа.
Тѣа си хбди " " хем си пѣіе.
Хем си хбди " " хем си метѣ.
Дворувету " " калдаржме.
Затбкнала " " сїтан
седѣф.
80 На двѣ бѣзи, стара маїку, ду двѣ
кїтки.
Га прудѣмах, леле маїку, тѣзи дѣма.
Тѣзи дума " " лоша дѣма,
Та си доїде, стара маїку, чорна чѣма,
Та іудари " " менекана,
85 Іудари ма " " пу сжрцѣту
Данб іумра " " іазикана.
Та си лѣгнах " " на пустѣльа.
Та си лѣгнах, малка моме, зарат
тебе.
Зарат тебе, моме севдо, ша си іумра.
90 Іа подѣи ми, стѣра маїку, гулѣм дивїт,
Іа подѣи ми " " бѣло кнїга,
Да напіша " " царну пїсму,
Да гу прѣтѣа " " на севдбта.
Тої напіса " " бѣло кнїга,
95 Та іа прѣтї " " в другу сѣлу,
Зенгінолу " " бенгінолу.
Кугѣ стїгна " " пу прбгїма,
Пу прбгїма, " " косна рѣчок.
Дваш пурѣка, леле жанжм, трїш
пучѣка.

- Прогалчѣ іа, мила маіку, пруйчїіа.¹⁾
 Хем си іучи " " хем си плаче,
 Че іуміра " " неіну лібе.
 Та си фана " " порва севдѣ,
 105 Та му піса " " дрігу пісму,
 Хем да іучи " " хем да плаче.
 Дустигнала " " бѣло кнїга
 Бѣло кнїга " " цѣрна пісма.
 Тѣи си вели " " іудгувара:
 110 — Пудаїте ми " " бѣло кнїга
 Да іа іуча " " да си видѣа,
 Піту пісала " " моїта севдѣ.
 Тѣи си іучи " " хем си плаче,
 Ваздїша си " " пуйма си,
 115 Дуїучї си " " бѣло кнїга,
 Бѣло кнїга " " цѣрну пісму.
 Дваш воздѣхна, мила маїко, триш
 пуйма,
 Триш пуйма, мила маїку, и издѣхна.
 Заплака му стара маїка, зарўка си.
 120 Заплакала " " и нарича:
 — Сине, сине, мої сине, Мехмѣду ле!
 Іа ми менс, мої сине, ком іуставаш?
 — Іане, іане; іане, іане; стара
 маїку!
 Ес си іумрѣх, стара іане, за севдѣта.
- 125 Хем си пўкнах, стара іане, зарат
 неїа.
 Зѣми пѣжле, стара маїку, рас-
 пури ма,
 Та ше видиш, стара маїку, моїту
 сѣрце.
 Пуцѣрнѣло, стара маїку, като
 главнѣ,
 Кату главнѣ, стара маїку, пужа-
 рьва.
 130 Фанаха гу, стара маїку, зарїха гу,
 Зарїха гу " " затрўпаха,
 Насади́ха " " фїюгу цвѣтѣа,
 На главѣта " " да сицѣвтьѣт,
 Кої как мине " " да си коца,
 135 Да си коца " " да си носї.
 Да си коцат " " неїни дрўшки,
 Неїни дрўшки " " и другарки.
 Стана́ха си " " фнѣгу цвѣтѣа,
 Разлісна́ха " " и мезарьят,
 140 Пукри́ха си " " и шїро́к грѣб,
 Нарасте́ си " " фнѣгѣ трѣва,
 Да си пасѣт " " сїчка сто́ка,
 Сїчка сто́ка " " дрѣбна сто́ка,
 Дрѣбна сто́ка " " іа́гненцета,
 145 Іа́гненцета " " по-манѣнки.

2. Сиракъ Юсуфъ умира за Каймакъ Дуда.

- 1 Мѣри, лубили со, глѣдалу со,
 Сиракъ Іусуф, Каймакъ Дўда.
 Лубили со фнѣгу ма́лку,
 Дѣвет го́дин пулуви́на,
 5 Та ги нукуї не іусѣти.
 Іусѣти ги тѣхна маїка,
 Тѣхна маїка, баш душманка.
 Не да́де им да се зѣмат,
 Ми іа да́де зенгїнолу
 10 Зенгїнолу, бенгїнолу,
 Ша нанїжат прѣт желтїци.
 Іудде дучѣ сиракъ Іусуф,
 Та гу фана лўта трѣска,
 Фнѣгу ма́лку дѣвет го́дин,
 15 Дѣвет го́дин пулуви́на.
 Той си вели́, іудгувѣри:
 — Іѣи ле іане, стара маїку!
 Іди, іане, по́мули са,
 Поречай си, Кайма́къ Дуди,
 20 Да си до́їде, да іа ви́дѣа,
 Да іа ви́дѣа, іа да іумро,
- Іа да ўмро, іа да стано.
 — Іѣи ле сїну, Іусуф іагу,
 Хѣдїх, сїну, ма не рачї,
 25 Не пушта іа, прѣво лібе.
 Моїли си са на Іалла́ха,
 Дано дўїне ви́хан вѣтар,
 Да раскрїе кучїїата,
 Да со лѣоснат тѣлўвету,
 30 Тѣлўвето, *темармаѣ*.²⁾
 Доїде ва́жт да са жѣни,
 Да са жѣни Кайма́къ Дўда.
 Лў си до́їде кучїїата,
 Тури́ха си Кайма́къ Дўда,
 35 Припўка́ха тьѣнки пўшки.
 Іусуф ру́кна, та запла́ка:
 — Іѣи ле, іане, стара маїку!
 Ёла, іане, та ма вдїгни,
 Ізнеси ма на чарда́ци,
 40 На чарда́ци, на капа́ко.³⁾
 Припу́каха тьѣнки пўшки,
 Засвїри́ха девет зурни,

¹⁾ Прочете я.

²⁾ Една невѣстинска антерия до земе.

³⁾ Капа́ци наричатъ сюрмелинѣ прозорци по старитѣ кѣщи.

Затумбаха тўпанъету,
Испратѣха Каѣмак Дўда.
45 Йусўф рўкна, та заплāка,
Хѣм си плāче хем нарича:
— Дўни, дўни, вѣхан вѣтар,
Та ѳоткриѣ кучѣѣята,
Да со лѣбснат тѣлўвету,
50 Тѣлўвету, тѣлўармаго.
Лў си дуѣна вѣхан вѣтар,
Та си раскриѣ кучѣѣята,
Лѣбснаха са тѣлўвету,
Тѣлўвету, тѣлўармаго,
55 Тѣлўармаго, мўр фѣрежа,
Мўр фѣрежа, дўлбѣр ѳашмак.

Дьулбѣр іашмак, фіна фѣса.
Бир іа віде, дѹша дѣде.
Па маіка му рѹка, заплака:
60 — Іоі ле, сїну, Іусуф іагу,
Как ша траїа за тебека,
Как ша трѣпа пу тебека,
Скóро брѣже да си дóідеш,
Да си дóідеш, да ма вóдиш.
65 Пумино са фінóгу мálку,
Минóха са ду три дѣньа,
Разбулѣ са стáра маїка,
Четвѣрѣ ден дѹша дѣде.
69 И тѣя іѹмре, и тѣя при нѣг.

3. Мехмедъ се самоубива, че майка му не му позволявала да вземе
Сая Гюржува.

1 — Излаъаш, сину лъу, влѣзаш,
На іана дѹма не дѹмаш,
На іана дума не галчиш.
Што ми маханьѡ нахождаш?
5 — Іоі іане, іоі стѡра маіку,
Што ти сам, іане, стѡрила?
Што ти сам, маіку, згарділа?
Та си ми, іане, не даде,
Што сам іармаган дупратіл,
10 На бѣла Сѣльа Гьѹржува.
Па ти гу, іане, іудѣе,
Іудѣе, іане, предѣе
На бѣла Фѣтма Пашѡва.
Ни штѡ іа, іане, ни штѡ іа,
15 Ни штѡ іа, маіку, ни штѡ іа!
— Іоі сину, іоі мили сину!
Лицету хи е, сину лъу,
Бѣла ле кнѣга пазѡрска;
Вѣшките хи са, сину лъу,
20 Бре, плѣтен гѣтан кѡрлуски;
Іучѣте хи са, сину лъу,
Чѡрни чурѣши петрѡвки;
Снагата хи е, сину лъу,
Младу фидѡнче в градинка;
25 Плѣтките хи са, сину лъу,
На елѡ рьасѡ^а1) в гурѡта;
Прѣстетѡ хи са, сину лъу,
На Пазѡр тьѡнки фишѣци;
Кѹндрите хи са, сину лъу,
30 На Стамбѡл баш кундражіат.
Гльѡдаі си, сину, сѣди си.
— Іоі іане, іоі стара маіку!
Кугѡту Сальа не рѣчиш,
Па іѡзе не штѡ да трѡсьѡ;

35 Іаѣи ша йда на Пазар,^{*)}
Бѣла кадоѡна да зема.
— Не ходи, сїну, не ходи!
— Ни штó си, іане, да ходьа.
— Іої сину, іої мїли сїну!

40 Смеют ти си са сѣльане,
Сѣльане. сину, кумшїе.
— Іої іане, іої стара маїку,
Кугату, іане, ти іумреш,
Тугази, іане, ша трóсьа.

45 — Іої сину, іої мили сїну!
Чўмата за мень да доїде,
Да си ма, сину, іудари.
— Іої іане, іої стара маїку!
Дано та чума іудари,

50 Дано та чўма іутрэпе;
Че си ма, іане, не дáде
Да си севдчата да збóма;
Че ми курёма іуткòсна,
Че ми сржцету пучернє,

55 Пучернє, іане, публи́е.
Глѣбодаї си, іане, глѣбодаї си
Тазика главньча ф óганья,
Таквóзи ми е лицету,
Таквóзи ми е сржцету.

60 Іої іане, іої стара маїку!
Дано по-скóру да іумреш,
Чи ми младустó загїіна,
Чи ми младустó пугїна.
— Іої сину, іої мїли сїну,

65 Дано та дрѣво іутрэпе,
Дано та дрѣво затрўпа!
— Іої Іане, іої стара маїку,
Дано ма дрѣво іутрэпе,

¹⁾ Ряска = сведени клонове отъ елата.

Пазарджикъ.

- Дано ма дрѣво затрѣпа,
 70 Дано ма брадѣва сусече.
 Зема си брадѣва, іутиде,
 Іутиде Мехмѣд ф гурѣта;
 Та си присече, сусече,
 Присече, маіку, бре сухар,
 75 Ти че си маіку забѣга,
 Забѣга, маіку, пубѣгна,
 Кадѣту дрѣво да пада,
 Ти че го дрѣво дустігна,
 Достігна, іане, іутрепа.
 80 Хабѣр си іани дупрати:
 — Дружина, мили другаре!
 Хабѣрат да хи кажете
- Да си пуходи, пуседи,
 Пу моіте денѣ гудіни,
 85 Да си пуходи, пушари
 Пу моіте денѣ жалбині.
 Хабѣр іутишло селѣту,
 Кумшиіа впрегна кулата,
 Стана кумшиіа, іутиде,
 90 Іутиде пѣстата гурѣа.
 Тувари Мехмѣд ф кулата,
 Крацето му са скрѣшили,
 Рацето му са прубіле,
 Главата му са смачкала,
 95 Та гу кумшиіе заріха,
 Заріха, бште приріха.

4. Мехмедъ остава хайдутинъ, защото майка му не му позволява да
 се ожени за либето.

- 1 — Дуделѣ ми, іане мила, дуделѣ ми, дутегна ми,
 Іут ходенѣ " " сос сеіменѣе.
 Седемдесе " " селѣ шѣтам,
 Седемдесе " " моми лѣубѣам,
 5 Седемдесе " " кѣйтѣи поѣсам,
 Па се кѣйтѣи " " не нанѣсих,
 Па се моми " " не наглѣдах,
 Бекѣар ходѣа " " млѣдус губѣа,
 Сос сеіменѣе " " сос другаре.
 10 Ша си іумра, стѣра маіку, млѣт и зелѣн,
 Млѣт и зелѣн " " при тѣбека.
 — Мене колни, мили ле сину, ес да іумра.
 — Как да колна, стѣра маіку, тѣбекѣана?
 — Мене колни, мили сину, данѣ іумра,
 15 Ес да іумра " " ти да станѣш
 Данѣ іумрѣ " " твоіа севдѣа.
 — Ша іа зѣма, стѣра маіку, тѣб не пѣтам.
 Ша си іѣда " " млѣт хѣідѣтин,
 Ша іспалѣа " " врѣт селѣту,
 20 Ша ізгурѣа " " врѣт селѣто.
 — Ізгури си, мили сину, іспали си,
 Іспали си " " врѣт селѣту.
 — Ша зѣпалѣам, стѣра маіку, твоіта кѣашта,
 Твоіта кѣашта " " наі-напрѣде.
 25 — Зѣпали си, мили сину, ізгури си.
 Ша та колна " " ша та стигне.
 Данѣ крушѣм " " да іудѣри,
 Да іудѣри " " тѣбекѣана.
 — Колни, колни, стара маіку, да си калнѣш,
 30 Мене крушѣм " " не іудѣрѣа.
 — Дано саблѣа, мили сину, да сусече,
 Да сусече " " тѣбекѣана.
 — Мене саблѣа, стѣра ле маіку, не сусѣча.
 — Дано дрѣво, мили ле сину, да си падне,
 35 Да си падне " " да іудѣри,
 Да іудѣри " " тѣбекѣана.

Даво волци, мили ле сину, да изедот,
 Да изедот " " " тебекана.
 — Мене дръво, стара майку, не пребива,
 40 Мене волци " " и не ядот,
 Ша си ходъа " " пу томнинье,
 Пу томнинье " " ф средё нощте.
 — Ша настанъа, мили сину, и жандаре,
 Да заврзат " " нотиштата,
 45 Да та фанат " " да сусекот,
 Да сусекот " " тебекана.
 Приврзъа Мехмед ягу жандарету,
 Та си доиде " " ф средё нощте
 Припуваха, стара майку, тьонки пушки,
 50 Утрепаха " " твоиту синча,
 Твоиту синча " " млат Мехмеда.
 Шири, шири " " нашири са,
 Ходи, ходи " " нахуди са,
 Пу моите денъе, стара майку, и гудини.

5. Три сестри залюбватъ Мехмеда.¹⁾

1	Кара̀ли ми со са, ама̀н, кара̀ли, Ду три ми мо̀ми, ама̀н, ху̀бави, За еднѡ луда, ама̀н, делѝиа, Делѝиа луда, ама̀н, ги́диѡ.	И трѣте ми сте, ама̀н, ги́здавки, И трѣте ми сте, ама̀н, на со̀рце, Ами ми е, ама̀н, селу далѣку,
5	Па то̀и им вели, ама̀н гувори: — И трѣте ми сте ху̀бавки, И трѣте ми сте ги́здавки, Ами ми е селу далѣку, През увоа по̀лье шеро̀ку	35 През увоа по̀лье шеро̀ку, През Ту̀на море далбо̀ка, Ку̀иату тра̀гне, ама̀н, да плѣе, Та ша се па̀дне, ама̀н, мѐнека. На̀и-мѣ̀ничката плу̀и́на, приплу̀ си,
10	Прес Ту̀на, ама̀н, море далбо̀ка. Па тѝиа велѡт, ама̀н, гувора̀т: — И трѣте ша варвим пу тебе, Ка̀дету идеш — и ни́е.	40 През Ту̀на море далбо̀ка, През увоа по̀лье шеро̀ку. Два̀кѡта плу̀и́на, ама̀н, иу̀ти́де Прес Ту̀на, ама̀н, мо̀ре надбо̀ле. Трѐкѡта плу̀и́на, ама̀н, приплу̀ си
15	Мо̀ре, еднѡта му вели гувори: — Земи си мене, делѝио, Ша ти до̀карам, прека̀рам, Дѐвекъ тувара дару̀ве, И ес сам му̀ма та десет.	45 През увоа по̀лье шеро̀ку, Прес Ту̀на, ама̀н, иудво̀аде. И то̀и си преплу, жа̀нѣм, пу нѐи́а. Па си иудво̀де по̀и́ду̀ха, На кра̀и му̀ре́ту иудво̀аде.
20	Два̀кѡ му вѐли, ама̀н, гувори: — Земи си мѐне, делѝио, Ша ти до̀карам, прека̀рам, Дѐвекъ зивга̀рѡа би́ву̀ле, И ес сам еднѡ та десетъ.	50 Съодна̀ли труи́ца, ама̀н, иудво̀де, Та па ма̀лкѡта, ама̀н, гувори: — Мехме́де, лу̀да, ама̀н, делѝиу! Мехме́де — шу̀тра, ама̀н, ка̀кмѡ̀рко! Сестра ми плу̀и́на, ама̀н, иу̀ти́де,
25	Трѐкѡ му вели, ама̀н, гувори: — Па ѡ́а́зе не́мам ни́штитчу, Ама сам ба̀ре ху̀бавка, Ху̀бавка, ама̀н, ги́здавка, На сло̀нцету сам, ама̀н, при́лика На мѐсечина, ама̀н, ра̀злика.	55 Нис Ту̀на, ама̀н, мо̀ре далбо̀ка, Нис Ту̀на, ама̀н, мо̀ре ф де́ни́зѡат, Да ѡ́а̀ ри́бите, ама̀н, изедо̀т; Па ни́е пу̀идѡ́хме, ама̀н, пу те́бе Ка̀де ша си ни, ама̀н, иудве́деш.
30	Па то̀и им вели, ама̀н, гувори: — И трѣте ми сте, ама̀н, ху̀бавки,	60 Ка̀де ша си ни, ама̀н, пу̀гу̀биш? Па то̀и им вели, ама̀н, гувори: — А̀и ле мо̀ми, ама̀н, ма̀ленки!

¹⁾ Таѡ пѣсень пѣснопо̀я̀т е нау̀чили́ отъ пома̀ци изъ Ни́яне́чко.

- Хайдете, моми, аман, пу мене,
 Ес ша ви водба, аман, надбле,
 65 Дету селá нѣма пу полѣ,
 Моита е кошта тамука,
 Пре тѣа лóши, амáн, раслáne,
 Пре тѣа лоши, аман, татаре.
 — Аі бре Мехмеде, аман, делиіу!
 70 Кам ти е, Мехмед, амáн, сабъата?
 Извади Мехмед, аман, сабъата,
 Да си сусечѣш раслáne,
 Та тугас, Мехмедъ, ша минем.
 Маика му вели, говори:
 75 — Іáхни си, Мехмеде, іáхни си,
 И тáа сива конъа, Мехмедъе,
 Та па си тұри ле и двѣте,
 Та си ги кáраі ле надоле,
 При тѣа боси, Мехмед, татаре,
 80 При тѣа гóли, Мехмед, черкѣзе.
 Мехмед си вели, амáн, гувóри:
 — Іоі моми ле, іоі мálки мóми!
 Мен ша пугубъат, амáн, за вáзи,
 Іóти сте іóште мáленки,
 85 Іóти сте мóми ле гиздавки.
 — Іоі іáгу, іáгу, жánжм, Мехмедъе!
 Іáку си врѣдан, іáгу, да чұваш,
 Да чұваш, іáгу, две жéни,
 Какви сме млади младички,
 90 Катү младички геліни,
 Тугáс штим с тебе да дóдем.

6. Кадънъ Мера съвѣтва любовника си.¹⁾

- 1 — Та има ли, кадън Мери, кунáк за менека?
 — Има, има, іáгу Йсму, кунáк за тебека.
 Има, има, прѣва севдо, кунáк за тебека.
 — Дóбро дұмаш, кадън Мери, по-дóбрó не бíва.
 5 Дóбро дұмаш, прѣва севдо, по-дóбрó не бíва.²⁾
 — За кóнъа ти, іáгу Йсму, ширóк іахър има.
 За кóнъа ти, прѣва севдо, ширóк іахър има.
 За пушка ти, іáгу Йсму, гүлém пирóн има,
 За пищóлье " " два пирóнъа има,
 10 За шапка ти " " златен дулáп има.
 За кытка ти " " златен чапчáк има.
 Йди, йди " " та си са помули;
 Помули са " " на две, на три жéни,
 Да си идат " " при моіата баштá.
 15 Йди, йди " " та си са помули,
 Помули са " " на старата маікба,
 Ку ма даде " " тебе ша си зéма.
 Дóпрати си " " ду двé, ду трі жéни,
 Да си мóльат " " маіка, хем да кланъат,
 20 Ша ми дадóт " " тебека да зéма.
 Думаі, думаі " " и фногу си думаі,
 Ни што найда " " ези катү тебе.
 И в кавету " " каве да си даваш,
 Каве даваі " " каве шукерлііа.
 25 Пíсаха ти " " гүлémііа никъáх,
 Кáжи, кáжи " " когу да си дáръа.
 — Ша си даріш, кадън Мери, монте рóдуве:
 Ша си даріш " " моіта мйдувици,
 Ша си даріш " " моіте ле брáтъе,
 30 Ша си даріш " " и моіата баштá,
 Ша си даріш " " и моіата маіка.

¹⁾ Тая пѣсень е нова. Изпѣяна е най-напрѣдъ отъ Юсуфа Исмовъ за Бековата черка, въ с. Бани (Чепинско), която била заглавена за единъ помакъ неофициално, т. е. не билъ още извършенъ обредътъ *кябикъ*; но понеже главеникътъ се прѣселилъ въ Азия, то Бековата черка се споразумѣла съ споменатия въ пѣсеньта Исма и се омъжила за него.

²⁾ Последнитѣ два стиха отъ този куплетъ се повтарятъ слѣдъ всѣки два отъ слѣдующитѣ стихове.

7.. Взаимни ујори.¹⁾

- 1 — Ўорни са, ворни, іуна́че,
Іуна́че, іагу, сира́че,
Тук нема мума за тебе,
Тук нема твоіа пры́лика,
5 При́лика, іуна́к, іудлі́ка.
Та са іунаку нажалі́,
Нажалі́ му са, нато́жи;
Та цѣрни іо́чи наві́ри,
Та б́йстри со́лзи зарови,
10 Ти че си вели, гуво́ри:
— Іоі моме, іоі ма́лка моме!
Али та не зна́м, коіа́ си,
Коіа́ си мума́, ч́йіа си.
Ма́йка ти се́лска фу́ркарка,
15 Ба́ща ти се́лски гуведа́р,
Селски гуве́да пасе́ше,
Сас вульѓа бра́шну збі́раше,
Та тебе мума хране́ше.
Іоі моме, іоі ма́лка моме!
20 Шту ми махан́а нахо́ждаш?
Мер да не і́деш на вода,
На вода, на Ста́ра-Ре́ка,
На вода сас бе́лі ко́тли,
Вудба́ ша ти ра́злеіа,
25 Сто́мните ша ти ра́струша,
Ку́принен забун ша се́ка,
Пу́ шума́ ша гу на́качам.
— Іоі іа́гу, іоі лу́ду мла́ду!
Шту ти махан́о нахо́ждам:
30 Царв́уле ти са па́днале,
Не можеш, іагу, да варв́иш;
Ка́лцету ти са па́днале;
Ни шчо́а та, іагу, ни шчо́а та.
— Іоі моме, іоі ма́лка моме!
35 Іо́ти си таква́с шту́рава,
Да́ль та е ма́йка ка́рала,
Іль та е ба́шта́ ти ка́рал?
Буга́та ша си ле ста́неш,
Б́йвулье ше си ле і́маш,
40 Б́йвулицы ше си ле ду́иш,
На про́сек леп ше изнесе́ш,
Кадо́на мума́ ше ста́неш,
Две халайі́ки ше і́маш,
Едно́та де́те ше дарж́і,
45 Дру́гата вода ше но́си.

8. Тунже ле, тихум водице.

- 1 — Тунже ле, тихум вудице,
Нешту ша си та попитам,
Што ша си ми та попитам,
Праву да ми си казала:
5 Иуткак со петли пеіаіли,
Колку гемии миноха?
Тунжа му тихум говори:
— Девет гемии миноха,
Десетата бе Іалија,
10 Іалија дрѣнка дрѣнкаше,
Дрѣнка му тихум нарича:
Гургаі ми, гургаі, голапче,
Дурде си младу зелену,
Дурде си белу цврвену,
15 Дурде си тьонку високу,
Дурде си при башта билб,
Че ша си идеш іу лѣуде,
Да си са лѣуде не смеіот.
— Как да ти гургам, іагу ле?
20 Ези сам бола лежала,
Не мога, іагу, да станѣ.
— Стани ми, моме, стани ми,
Еднош да си та погледна.
Мумиче малку, хубавку!
25 Мумиче малку, гыздавку!
Пусту ти стане лицету,
Лицегу, моме, на тебе.

9. Мжжът на чужбина.

1	Дѣ са прѣмѣноваш,	брѣ калеш ²⁾	Кѣне, де са накітѣваш,
	Сос бѣла прѣмѣнѣа	" "	кав ³⁾ рѣк ³⁾ бѣла набѣленѣа.
	Хаїда, мари, їди	" "	Кѣне, їуф мала гардїнка,
	Ох та набѣри	" "	кав ³⁾ рѣк, дѣ двѣ кѣиткѣи рѣсни.

¹⁾ Така пише се по на седѣнки, кога момѣтѣ сѣзрѣтѣ, че нѣкой момѣкъ си нѣма любовница на седѣнката, или пѣкъ, ако има, не обрѣща внимание на него.

²⁾ За думата „калѣш“ пѣснопоятъ обясни, че значила китка червена. Въ Ахъ-Челесбийско при нѣкои обичаи *kalēssat*, стр. поканваатъ съ китки. (Записувачъ). Обяснението не е вѣрно. Думата е по всѣка вѣроятностъ албанска: *Kalēš*, косматъ, русъ. Гръцки *καλλιστον* = бѣла овца съ малки черни ивици на челото. Ср. G. Meyer, *Etym. Wb. der albanes. Sprache* стр. 170. Сжж. Neugriech. Studien II sub v. *καλλιστον*. Подобно, Матовъ, Гръцко-български студии. Сбм IX. Любеница I. 919.

^{*)} Повтаря се и надолу все така: при един стихъ „калеш Куне,“ при другия „калеш кавра́к“.

- 5 Ох та затакни, бре калеш кавраќ, на двете ми буски,
 Ох та излезе " " " на среде ми селу.
 Ох та са фани " " " јутпреш на хороту,
 Ох та заведи " " " сичкуту ле хору,
 Ох та ми земи " " " леле, бела крџпа,
 10 Хору да си виеш " " " хору сред селоту.
 Јудде ја зазрѣ " " " нејну прџву либе,
 Ох та си варвѣа " " " варвѣа та са фана,
 Фана са за неја " " " леле, изруќа си.
 Ох изруќа си " " " хем си хи пудруќна,
 15 Хем хи пудруќна " " " ду два, ду три лафа:
 — Мари, хајда, хајда " " " хајда да варвѣме,
 Ох да варвѣме " " " ју нашету селу.
 — Ох иди, иди, мѣлу ле либе, иди стѣгни коњат.
 Ох јутиде си, бре калеш Куне, твојуту ле либе!
 20 — Мари, ела, Куне, ела, бре кѣзум, бре, сѣва пуштину,
 Мари, на далѣку гледај, бре калеш Куне, на високу стопај.
 Ох та си турѣа " " " нејнуту либе!
 Ох та си турѣа " " " бре, синьуту седло,
 Ох и си турѣа " " " турѣа рафтувету¹⁾
 25 Ох ела, ела " " " ела да та кача.
 — Мари, дал ше има, аман бре јагу, чорни каписѣзе
 Теп ше погубѣат, " " " мене ше пуљубѣат.
 — Мари ша идеме, бре калеш Куне, нис тѣсни клисури.
 Ох та варвѣха, мили ле јагу, нис тѣсни клисури,
 30 Ох припукаха " " " чорни каписѣзе,
 Ох припукаха " " " тѣсни чекмаклии,
 Ох та фанаха " " " леле, твојуту либе,
 Та гу врѣзаха " " " низ едно ми дрѣво.
 Удде ми дучу " " " твоја ле пузнаиник,
 35 Ох та си дојде " " " леле, та јутиде.
 Ох та јутиде " " " при твојуту либе.
 Ох јудврѣза го " " " твоја ле пузнаиник.
 — Ох ела, ела " " " ела да та турѣа,
 На сивчата јага " " " на сѣво пуштина,
 40 Ох та варвѣха " " " два дња дур селоту,
 Негувата башта " " " високи чарѣацѣ,
 Дуварѣ варлиѣ " " " пенжурки жемлиѣ.
 Ела, постели " " " шѣрени јудаи
 Ела да си лѣгнем " " " леле, сас тебека.

10. Прѣговори.²⁾

- 1 — Се колькиш дојда, моме ле, се тебе карат
 Вечер та карат, моме ле, јутрин та бијат,
 Да ли вечерѣа " " " не си зготвила?
 Да ли пустѣља " " " не си пуслала?
 5 — И вечерѣата, јагу ле, ес сам зготвила,
 И пустѣљата " " " ес си пустилам.
 Тија ма карат " " " сѣ зарат тебе,
 Јоти духождаш " " " сѣ зарат мене,
 Јоти духождаш, јагу ле, сѣ ката вечер,

¹⁾ Сѣдалото на сѣдлото.²⁾ Тая пѣсенъ е Лѣжанска.

- 10 Се си духождаш іагу ле, мірну не седиш.
 — Ёзика веке, моме ле, не шта да дбѣдам,
 Ни тази вѣчер " " ни іўтре вѣчер,
 Ни таз нидѣльа " " нїту дрўгата,
 Ни таз гудїна " " ни дугудїна;
 15 Чўнки та кáрат " " сé зарат мене,
 Ёзика веке " " не шта да доїда,
 Да та не кáрат " " сé зарат мéне.
 — Ти си духождаї, іагу ле, маїка не слупаї,
 Ти си духождаї " " башта не слўпаї,
 20 Ёзи ша тегльа " " баштини клётви,
 Ёзи ша трѣпья " " маїчини дўми;
 Іама за тебе " " не ке да трѣпья,
 Іама за тебе " " не ке да траїа,
 Ни тази вѣчер " " ни іўтре вѣчер,
 25 Ни таз нидѣльа " " ниту дрўгата,
 Ни таз гудїна " " ни дугудїна.
 — Нѣ са сме зьбли, моме ле, двáта сас тебе,
 Чи си прилїчаш " " ти на мéнека,
 Твóите бўски " " кату мóите,
 30 Твóите іочи " " кату мóите,
 Твóите вѣшки " " кату мóите.
 — Іої іагу, іагу мóре, іагу ле лўду млáду!
 Ка што забурья, іагу ле, твóите дўми,
 Твóите думи " " хїтрите думи?
 35 Ка кóлькиш лéгна " " се тебе мїслья,
 Ёзи сам бїла " " бóлна за тебе,
 Бóлна за тебе " " іут тьóшка бóлес.
 — Моїту е сóрце, моме ле, цѣрну пуцѣрнелу,
 Цѣрну пуцѣрнелу " " кату главнóта,
 40 Се зарат тебе " " се зарат тебе,
 — Іої іагу, іагу мóре, іагу ле лўду млáду!
 Ёс ша са пўкна " " за тебекана,
 Ёс ша си іўмра " " се зарат тебе.
 — Іої іáне, іáне, іáне ле стáра ми маїку!
 45 Фногу ма калнеш " " фногу ма кáраш,
 Се за мóету " " бре, прѣву либе,
 Болан е стáнал " " ше си ле імрé.
 Шири са, шири " " нáпири са,
 Ходи ми, хóди " " нáхуди са
 50 Пу нéгувите " " дéнье и гудини.
 — Іої леле мáле, мáле ле, стáра маїку!
 Рукнете іа ле, да си ле доїде,
 Да іа видья, леле, іá да умрѣа,
 Іа да ўмрѣа, леле, іá да стáнѣа.
 55 Па маїка му, лéле, и не дáва:
 — Не деї, не деї, лéле, мїли сину,
 Ше си іумрѣш, сїну, тья ше доїде,
 Ше ни стáне, сину, мерасчїа,
 Ша ни брѣка, сину, сїчка стóка,
 60 И нивьету, сину, чайрету.
 — Іої леле, іáне, леле стáра маїку,
 Вóдете ма, іáне, да іá видья,
 Да си видья, іáне, моїта севдѣа,

Іа да іумра, іане, іа да стана!
 65 Фанаха гу, леле, негуви братъа,
 Дигнаха гу „ іуднесуха,
 Іоднесуха гу „ при севд'ата,
 Бир іа віде „ дѹша даде.

Стъ Исмаилъ Вланчовъ Чолакътъ изъ с. Баня (Чепинско), Пещерска околия, прѣзъ 1838 г.

11. Юнакъ отвлича съ гемия Сирма.

1	Сношти, бре, Сирма ле главїле, Вѹтрин, бре, лишан ле вѹрнала. Іунакъ са чѹдѹм зачѹди, Стара му маїка ле говори:		Друга хї рѹки држѣла, Друга хї поли држѣла, Друга хї потѣа метѣла. Сирма си вели ле, говори: — Іуначе, а бре ле делиїу!
5	— Не мисли, сїну ле, не чѹди, Тѹвари, сїну ле, тѹвари, Тѹвари товар иманье, Иди си, сїну ле, иди си, Иди си на ноф ле панаир,	30	Има ли за мене гиздїлу — Бела куприна ле пржвена, Какв'ату мен ле прилїча? Іунакъ си вели ле, гѹборї: — Сирму ле, мила ле и драга!
10	Купи си бела копрїна, Бела куприна ле цѣрвена; Тѹвари, сїну ле, тѹвари, Тѹвари елкѣн гемїа; Бутни си, сїну ле, бутни си,	35	Сирму ле, бело ле кад'анче, 40 Влезни си, Сирму ле, гемїа, Избери, Сирму ле, гиздїлу, Каквѹту тебе ле прилїча, На твоїту вѹклу ле чѣлу, На твоїте цѣрни іучїнки,
15	Бутни си елкѣн гемїа Приз Дунаф мѹре дълбоку; Ше їдеш, сїну ле, ше їдеш Сирмину селѹ гѹлему; Сїчките моми ле ше дѹдат,	45	На твоїту белѹту лїце. Влѣзна си Сирма ле гемїа, Бѹтна си іунакъ ле гемїа. Сирма си вели ле, гѹборї: — Іуначе, а бре ле делиїу!
20	Бела купрїна ле да зїмат, И бела Сирма ше доїде, Бела купрїна ле да купи. Сичките моми ле доїдоха, Бела ле Сирма ле не дошла.	50	Пѹзапри малку гемїа, Бѹрем чѹбѹк ле да зѣмам. — Не мѹгам, Сирму ле, не мѹгам, Да си ле запрам гемїа, Ес на ти чѹбѹк напѹлям,
25	Таман си іунакъ збїраше, Евѹ ти Сирма ле їддѹле С дванаесе ле халаїки: Една хї чѹбѹк ле нѹсила,	55	Да знаеш, Сирму ле, да мїслиш. Кога си лишан ле вѹрштала.

12. Хубава мома родъ нїма.

1	— Стїїанке мѹре, гургутке де, Де гиди іагне галено! Што си сме сношти дѹмали де: Да доїдеш, кузѹм, да доїдеш,		Ние сме лѹдо роднїна, Рѹднина, лѹдо, крѣвнина де. Іунакъ си вели ле, гѹборї де: — Стїїанке, мѹре, гургутке де!
5	На бекерската кулїба де, На жандарската їѹдаїа, На тази бела пѹстѣла де, На тази бѣла прѣмена, На таїа слѹтка вечерѣа де.	20	Гиздава мума рѹт нѣма, Дебелѹ іагне грѣх нѣма, Длибока рѣка дѹн нѣма, Сїтнѹ каменье брої нѣма, Шероку пѹле хот нѣма,
10	На таїа чїста пугача, На таїа мѹзна бѹница де, На тїз пѣчени кѹкошкї. Стїїанка вели ле, говори де: — Ої лѹда, лѹда делиїу!	25	Чѣста ми гѹра ле сѣк нѣма де. Стїїанке мѹме ле, гургѹтку де! Не разметаї се краї мене, Кату Кѹвленска чѹрѣша де, Изгѹрѣх дѹшу ле, за тебе
15	Не дѹмаї, лѹдо, тас дѹма де,	30	Кату вѹрїѹ за вѹда.

Отъ циганина Метѹ Керекѹвъ Тамбуржїятъ изъ с. Лѣженье (Чепинско), Пещерска околия, прѣзъ августъ 1837 год.

13. Турска посестрима.

- 1 Мори коѝа беше, коѝа беше, мори, сношти на пѣнжѣре?
 Ари мари, сношти ле на пѣнжѣре.
 Леле тува̀ беше, тува̀ беше, турска ми пусѣстрима
 Ари мари турска ми пусѣстрима.¹⁾
- 5 Мори лице лѣска — табак бѣла кнѝга,
 Мори лице му бе писана хамалиѝа,
 Мори вѣшки му беа шкодрѣнски гаѝтанѣ,
 Мори ючи му беа беглички филжанѣ,
 Мори бузи му беа Кѣустендил ѝабалки,
- 10 Мори уста му бе шукѣрена кутѝа,
 Мори носа му бе свѣшти на чаршиѝа,
 Мори зѣаби му беа бисер на чаршиѝа.

14. Турчинѣ закача Митана.

- 1 — Расти, расти, та по̀расти,
 Мит Миту Митану.²⁾
 Тѝнку, височку, белолику, черноку,
 Мит Миту Митану.
- 5 Ша та ка̀рам на пазар, на чаршиѝа,
 На чаршиѝа краѝ чуфутѣе;
- Ша ти зѣма драм бѣлилу,
 Драм бѣлилу, драм червилу.
 — Данѝ пу̀знал, тѣрчине ле,
 10 Да са бѣлиш, да са червиш,
 Спроти мѣне вот сегмѣнѣ,
 Мит Миту Митану.

15. Петранче пиле шарено дал' си от Бога капнало.

- 1 — Петранче, пи́ле ша̀рену,
 Их ги́ди ѝа́гне га́лену!
 Їа ли те не зна́м, коѝа си,
 Ката четвѣртак миѝанѣе,
 5 И ка̀та пѣтак рѣшенѣе,
 Ката собута плетѣнѣе,
 Ката неделѣа на пазар.
 Изгоре сѣлу голѣму
 Сас твое ситну ходѣнѣе,
 10 Сас твое крѣхо смѣанѣе.
 Селото беше сто ка̀шти,
 Ти гу напра́ви пет ка̀шти.
 Петранче, пиле ша̀рену,
 Их ги́ди ѝа́гне га́лену!
- 15 Дал си от Бога ка̀пналу,
 Ф равну гради́нче ни́кналу,
 При бел ми червен тренда́фел?
 — Їа́гу ле лѣ́да буда́ла!
 Де се бе чу́лу, ви́делу,
 20 Мума уд Бога да ка̀ине,
 Ф равну гради́нче да ни́кне?
 Мѣне е ма́йка руди́ла
 На де́н Гергѝѝден, Вели́ден;
 Ка ма е ма́йка ра́жда́ла,
- 25 Девет са ба́би сврѣ́теле,
 Та ми са ѝме кла́вале,
 Хем са се Бо́га мо́лиле:
 Да не е мума Петра́на,
 Да не е мума хѣ́бава,
 30 Да не е фи́бгу ги́здава.
 Та ма е ма́йка гле́дала,
 Сас ме́д и ма́слу хра́пила,
 С прѣсно ме мле́ко ко́пала.
 — Петранче пиле ша̀рену!
- 35 За́што си толку хѣ́бава,
 Наѝ-хѣ́бава фаф мо́мите?
 Живу би пиле фанала,
 Да пи́шти пиле ф ога́нѣа,
 Катѣ мумчѣта за тебе.
- 40 Петранче пиле ша̀рену,
 Ох ги́ди ѝа́гне га́лену!
 Ката гу́дина крѣ́внива,
 О́ва гу́дина два́ми́на.
 Петранче пи́ле ша̀рену!
- 45 По́спусти то́анко забра́дче.
 Да се не ви́ди ли́цето,
 Зѣр ми изгоре срѣ́цето.

Отъ Мехмедъ Мусовъ Мѣрцовъ изъ с. Фролово (Бабешко), Пещерска околия.

¹⁾ „Ари мари“ се повтаря слѣдъ всѣки стихъ, заедно съ втората часть на стиха.

²⁾ „Мит Миту Митану“ се повтаря слѣдъ всѣки стихъ.

16. Гайтану моме Гайтану.

- 1 — Гайтану моме, Гайтану!
 Гайтан ти вешки над іочи,
 Де гиди піле шерено,
 Де гиди іагне сугарно.
 5 Гайтану моме, Гайтану!
 Запали китка ббрина,
 Влезни ми темни іахжрье,
- Ізвади конья дурііа,
 И сипи литра ракиіа,
 10 Да пиіам, да са напііам,
 На скўти да ти полегнам,
 Тебе да гльбдам, ти мене,
 Доде сме млади зелени.

17. Лудо младо убива Румена.

- 1 Излєзла мума на вода да иде,
 Вода да налее, лице да уміе.
 Отде іа срєшна това луду младу,
 Това луду младу, добар ми іунак.
 5 То си ми пита хўбава мума:
 — Ах гиди моме, моме, мумиче младу!
 Вєра си вєри, мене си зєми.
 Мома му вели, вели, удгуварья:
 — Ах гиди луду младу, добар ми іунак!
 10 Вєра не си вєрѣам, тебе не зїмам.
 Што се нальўти това луду младу,
 Та си обжрна тас тенка пушка,
 Та ми іудари мума равну чєлу,
 Теллиіа крушум равнугу челу,
 15 Ситен ми барўт белугу сжрце.
 Мома си вели, вели, отговарья:
 — Ах гиди лудо младо, добар ми іунак!
- Шекá ти рекох, шека не знаєш;
 Што си каїдиса, та ма іудари,
 20 Теллиіа крушум равнугу челу,
 Ситен ми барўт белугу сжрце.
 Отде си дочу Руменина маїка,
 Та си ми вели, вели удгуварья:
 — Кої си каїдиса, та ми іудари,
 25 Та ми удари мума Румена,
 Да му исжхне левата рóка,
 Левата рока, деснугу оку.
 Мома си вели, вели удговарья:
 — Не деї го кълна, бре стара маїку,
 30 Тої си ма иска, ти ма не даде,
 Іа ми ма даде фаф черна зємья,
 Млада да гниіа, млада зелєна,
 Млада зелєна, бєла цжрвєна,
 От сички моми наї-хўбавата.

Отъ Михо Ахмедъ Ашикътъ и Хасанъ Кесимовъ изъ с. Корово (Челинско), Пещерска околин, на 6 юли 1892.

18. Мехмедъ се самоубива, защото измиратъ домашнитѣ му.¹⁾

- 1 — Маїчинку, стара маїчинку,
 Каквó сам піле видналу,
 Фчєра чаршїіа ходеше,
 На чаршїіа си шоташе,
 5 Сас мїжувугу кóпелче
 Сас мїжувїнат Мустафá.
 Севдбó сам за нєг фóрлила.
 — Фатмáне, мїла ле іáнина!
 Стої, не деї дўма таз дума,
 10 Мїжуву ти є кóпеле,
 Садє таз дўма ни дўмаї.
 — Маїчинку, стара безўмна!
 Самá да гу си рудїла,
 Пак ша сас нєго да їда
 15 На скўта ша му полегна,
 Ваз áлените пóіаси,
 Ваз гўмьўшени пиштóле.
 — Фатмáне, мїла ле іáнина!
 Стої, не деї дўма таз дўма,
 20 Мїжуву ти є кóпеле,
 Близна си ти іє руднїна,
- Уд льудье, Фáтму, срамугá,
 Уд Гóспут, Фатму, грехутá.
 Фатмáна дворяє метєше,
 25 Мехмєд приз дворяє варвєше,
 И си Фатмáни думаше:
 — Селем áлемим, Фатману!
 Áлемим селем, Мехмєде!
 Пульбóка дáваї селємат,
 30 Чи ше ни чўіє маїчинка,
 Не ше ми дадє да пóйда.
 Фатмáна с нєга іутїде.
 Мехмєд си свадба заградї,
 Четвóртак му бе свáдбата,
 35 Пьóтак му хабєр дустигна,
 На бєла кнїга іазїїа.
 Іагá іа хóжа причети,
 Книгана пїсва, казува,
 Чи ште си Мехмед да пóде,
 40 Царьуму низáм да стане.
 Мехмєд са чўдум зачўди,
 Да ли гу чўма іудари!

¹⁾ Тая пїсєнь се пїє въ Доспатската покрáнна най-много.

- Фатмана рѹкна, заплака:
— Севдинче Мехмед, севдинку,
45 Кату са стѣгаш да поїдеш,
Царѹму хаскер да бѣдеш,
Іами менѣ кому іуставѣаш
Сакѡва младу зелену,
Сакѡва бѣлу цѣрвѣну,
50 С канѡсаните рачици,
С буіосаните кѡдрици,
С тельѡсаните плѣици,
С варѡсаните іучици
С буіосаните бѹзици?
55 Мехмед си рѹкна, заплака,
Хем си ле кѡнѣ кувѣше.
Севдѡ му кѡнѣ даржѣше,
Хем гу даржѣше, плачѣше.
Па тѡі хи вели, гувѡри:
60 — Не мої си плачи, севдинку,
Бѡлан ша бїда зарат тѣп,
Бѡлан ша пѣдна зарат тѣп,
Бѡлна ше пѣднеш зарат менѣ,
Без іочи ше си іустанеш,
65 Не штеш да вїдиш, да кѡрпиш.
Тѹмнали девет тѡпанѣе,
Свїрнали девет и зурнї,
Трогнали сїчка дружїна,
Сички пу тупан варвѣли,
70 Мехмеда нѣма да їде.
Мехмед си кѡнѣ стѣгаше,
Трїте му сестри рѣвнали,
Маїка му напрѣш пред нѣга,
Башта му сѣтне пу нѣга,
75 Севдинка фанал за рѡка.
Севдинка плаче, нарича:
— Мехмеде, мїли саїбїу!
Ти си ле трѡгваш, утїваш,
Іами мен кому іуставѣаш?
80 Трѡгнал е Мехмед да варви,
Злѣзале сїчкуту сѣлу,
Сїчкуту сѣлу пут сѣлу,
Дувѡта да им направѣят.
Сїчките дувѡ гардѣха,
85 Пак Мехмет туку плачѣше.
Севдѡ му дувѡ не гардї
Пак си му вели, гувѡри:
— Вѡрни са, Мехмед, вѡрни са,
Рїпни си шѹма зелѣна,
90 Ёзика хлѣп ша ти нѡсѣа,
Та лѹ при мене да седїш,
Мехмеде, мїлу іунѣче.
Варвѣли дѡлу пут сѣлу,
Варвѣли ду двѣ сахѣта,
95 Стѣра му маїка плачѣше,
Ти чо му вѣли, гувѡри:
— Мехмеде сину, Мехмеде!
Ела та, Мехмед, пригарна,
За баїрам, сину, нїспрагна,
100 И халѣл да ти іѡчинѣа.
— Іане ле, стара маїчинку,
Ела та, маїку, цалїнаам,
Между две іочи на чѣлу;
Сїчку ти халѣл, прихалѣл,
105 Севдѡта тебе іуставѣам.
Фана гу маїка му пригѡрна,
Бир гу пригѡрна, издѡхна.
Изрука Мехмед дружина:
— Дружина, верни другѣре!
110 Елате, дружина, при мѣне,
Мезар да ископаѣме.
Та са мезар ископали,
И маїка му затрупали.
Трїте му сестри плачѣха:
115 — Не жали, брате, не тѡжи.
Маїка ни бѣше старичка.
Фана си пѡ-старата сѣстра:
— Іѡї сестру, пѡ-стара сестру!
Севдѡта тебе іуставѣам,
120 За маїка, сестру, наї-напрѣш.
— Мехмеде брате, Мехмеде!
Ела та, брате, пригарна,
Дано и ези да іумро.
Цалїна гу ле, пригѡрна,
125 Бир гу пригѡрна, издѡхна.
Извїка Мехмед дружина,
Та са мезар ископали
И сестра му затрѹпали.
Фана си фтѡрата сѣстра:
130 — Мехмеде брате, Мехмеде!
Ела та, брате, пригарна,
Ела та, брате, цалїна.
Бир гу пригѡрна, издѡхна.
Фана си трѣкѣта сѣстра:
135 — Іѡї брате, мїлинег брате!
Нїе си две іустанахме,
С твѡїата млада гелїна.
Навѣде са, пригѡрна гу,
Навѣде са, цалїна гу,
140 Па си му вели, гувѡри:
— Да ли за тѣбе да плача,
Или за маїка да плача?
Мехмед іа фана за рѡка:
— Даї да та, сестру, пригарна,
145 Даї да та, сестру, цалїна.
Бир гу пригѡрна, издѡхна.
Іустана Мехмед с севдѡта,
Мехмед си тихум гувѡри:
— Фатмане мїла іагува!
150 За ѡсем дѣнѣа гелїна,

- Па сегѣ ша та іѡставѣ,
Ела да си та наіуча,
Дѣ да си, Фѣтму, пуминѣш.
Севдѡбѣ му велі, гувѡри:
155 — Мехмедѣ, мѣли саібііу!
Кату си варвіш, да идѣш,
Іа ми менѣ кому іуставѣш
Сакаѣа мѣда геліна?
Ела да сѣднем, Мехмедѣ,
160 На таіа равна пуляна,
На зеленишка зелѣна,
Да са, Мехмедѣ, пригорнем,
Пригорнем, Мехмед, цалуним,
Нѣспрагна, Мехмед, за баірем.

- 165 Фѣна са да гу пригорне,
Бир гу Фѣтмана пригорна,
Ду два си потѣа ваздѡхна,
На трѣтиа си издѡхна.
Ни можѣ да іа іутѡпчи:
170 Канѡсаните рачици
Кѡкале си хи стѣнали.
Мехмед си рѣкна, заплаѣа,
Изѣади чѣфте кубѣре,
Стѣсна ги в цѣрнугу сѡрце,
175 Ти чо си вели, гувѡри:
— На едно да ни заѡпат.
И тоі си іунаѣ издѡхна.

Отъ Исмаилъ Вранчовъ Чолякѣтъ изъ с. Бѣна (Чепинско), Пешерска околия.

— Отъ Ахж-Челебийско.

Записала Шина Хр. Константинова.

1. Какъ задира момѣтъ либето си.

- 1 Загѣлил сам, замѣмил сам, малѣ ле,¹⁾
Ду две мѡми, ду две друшѣки,
И двенѣе са гургурѣшѣки,
Пролѣташѣи аребичѣки,
5 Пѡдзимашѣи гургурѣшѣки.
За адѣана и тѡаі, и тѡаі
За другана дѣша даѡам,
Душа даѡам, курѡан ѡлѣам,
Да іа стигнам, да іа срѣашнам,
10 Сѡаі долу-долу ф ѣличѣкана,
Ф ѣличѣкана, ф тѣаснинѣкана
Да хи рѣкам „дубрѣа срѣашѣа.“
Да ми реачѣ „дал Бу добрѡ“,
Да хи чѣіам дѣмиѣана,
15 Дѣмиѣана, хурѣтѣана.
И стигнах іа, и срѣашнах іа іа,
Та хи рѣках „дубра срѣашѣа,
момѣ ле.“

- Та ми рѣчѣ „дал Бу дубрѡ,
іунаѣ.“
Та нѡсѣашѣе ду две стѡмни, малѣ ле,
20 Пѣальни равни студна вѡда.
Рѣках вѡда да хи излѣам:
Близу бѣашѣе при чишѣиѣа,
Вѡрна са шѣе, натѡчи шѣе,
По-хѣбава по-студѣна.
25 Рѣках стѡмни да хи стрѡшам:
Близу бѣашѣе при чаршиѣка,
Вѡрна са шѣе, купи си шѣе,
По-хѣбави, по-шѣарени.
Рѣках кѣтка да хи грѣбнам:
30 Близу бѣшѣе при бахѣиѣа,
Вѡрна са шѣе, утѣаѣа шѣе,
По-хѣбава, по-зелѣна.

2. Сила на момѣвата любовь.

- 1 — Коі та нагѣда, іунаѣе,
Пу мракуѣнѣе да хѡдиш,
И страхуѣнѣе да тѣаглиш,
Ф ранѣан бусѣльѣак да лижиш.
5 Пуд момѣки стрѣшки да сидѣш?
— Ти ма, дѣаѡѡіку, нагѣдаш.
Пу мракуѣнѣе да хѡдѣам,
Тебе, дѣаѡѡіку, да слѣшам,
Нах вѡан, нах вѡатре га хѡдиш,
10 Дрѣбни хурѣтѣ га дѣмаш
С маіѣа ти и с бубаіѣа ти,

- И с пѡ-старѣата сѣстриѣа.
Да бѣшѣе кѣтка в градѣнка,
Фрѣпна шѣеах, утѣаѣа та шѣеах,
15 На глаѣа та шѣеах заѣиѣи,
Лу каѣѣе хѡдѣам, дѣаѡѡіку,
Сас тѣбе да са растѣажѣам;
Да бѣашѣе зимна еѡалѣа,
Фѡарли шѣеах, удѡбруси та шѣеах,
20 Та та шѣеах тури, дѣаѡѡіку,
Фаф дѣсна мѡіа пѣзушка,
Лу каѣѣе хѡдѣам, дѣаѡѡіку,

¹⁾ Въ края на всѣки стихъ се повтѡри „малѣ ле.“

Сас тебе да са растаажвам; Да б'аше вода студена, 25 В б'акалчев та штах наточи, Ту каде ходѣам, д'авоіку,	Пу адн'ашчен да пинувам, Сас тебе да са растаажвам; Дену іартіса, д'авоіку, 30 Маіци ми шта гу однеса.

3. Момково желание.

1 — Мари моме, машка моме, Да ни р'ачеш, забурих та, Забурих та, прибул'ах та. Каде ходѣам, тебе мислѣам, 5 С'ан ку заспѣам, в с'ан та глѣадам. Дѣа да стѣрим в'аран каул, Дѣа да стѣрим да са зѣамим, Ти да стѣниш зелен чайр, Іа да стѣнам вакал увен,	10 Да духодам на чайръан, Да ти пасам ситна трѣава. Де дучѣха кумшиенѣе, Кумшиенѣе, баш душманѣе. Пазариѣа косажие, 15 Укусиха ситна трѣава, Прикусиха тѣанѣа змиѣа. Ни е билѣ тѣанѣа змиѣа, Іам е билѣ машка Мариѣа.

4. Какво се надѣва момата отъ либето си.

1 — Излези, маічу, погледаі, Какво ми варви фаф п'атѣан: Б'алу чернѣку копеле, На сива конѣа 'ахаше, 5 На синѣу седлѣ сид'аше, Рѣба му — б'ганѣ гур'аше, Лице му — сл'анѣе г'раіешѣе, Іучіинки — ч'арни чир'ашки, В'ашкуве — плѣтен гайтанчек. 10 Іа точах вода студена, Тоі стрѣална іѣчи нах мене,	Тоі нах мен и іа нах негу. Пузнах гу, маічу, пузнах гу, Чи іма севдѣа на мене, 15 Тоі на мен и іа на негу. — Д'аштерѣу, моіа маічина, Ни моі ми, севдѣа, упука, Чи му маіка му ни дава. — Да му ште, маічу, да му ште, 20 Чи ми сме пушта пріѣлика Каіну два стрѣака игліка.

5. Лѣжи, когато ще лѣжешъ...

1 — Мари Мариіку, Мариіку, Габруски вакал карагѣс! Излес, Мариіку, погледаі Іунаци варв'чат фаф п'атѣан 5 И твѣна п'аснѣа п'аеха. Мариіка излѣазе, пуглѣадна На ульвинѣе пенѣжурки, Та че са назат пув'арна, Та г'рабна б'али х'аркумки, 10 Утѣде на врисъ на вода, Чи са Мариіка забави, Пак іа лѣлѣа хи пѣташе: — Мари Мариіку, Мариіку, Габруски вакал карагѣс!	15 Оти са, Мариіку, забави? Пак хи Мариіка вѣкаше: — Лѣлѣу лѣу, лѣлѣу Русанке, Куф'ата падна в бунарѣан, Та дуде да іа извадѣам. 20 — Мари Мариіку, Мариіку, Габруски вакал карагѣс! Ти л'ажи, кѣзум, вѣгу штѣш, Ти мене ни штѣш излѣага. Іа си та видѣах, Мариіку, 25 На зелѣнуну лѣувадѣе, Пут червѣнана 'абалка С Иниѣускине мумчѣта.

6. Разговоръ между момѣкъ и мома. — Надалечъ по булка.

1 — Мѣмле ле мари хѣбава! Ни ходи при м'рак на вода. Нам е вуд'ана д'алѣку, Вирѣну ни е д'либѣку,	5 Дарвѣну ни е висѣку, Та рѣжда лѣстѣе ширѣку И прѣви с'анка дибѣла, Лѣгна штиш, момле ле, заспѣ штиш,

- Нема коі да та разбуди.
 10 — Іуначе луду и млáду!
 Заштѡк е тебе за мене?
 Іа́ ѿмам братѣ двамина,
 Та свѣрѣат кавал сребаран,
 Единаан свѣри вѣчеру:
 15 Легаѣте, луди и млáди,
 Утре штим рáну да стáним,
 На нивѣаста штим да ѿдим.
 Дру́гиан свѣри ўтирну:
 Станваѣте, луди и млáди,
 20 Гѣчну е врѣаме стáналу,
 Еасну е слѡанце угрѣалу,
 На нивѣаста штим да ѿдим.
 Стáнаха та ми тѡарнаха.
 Га за нивѣаста да ѿдат,
 25 Ураченѣ ми урѣаха,
 И вишничкинѣ цвѣтаха;
 Га сас нивѣаста дѡідаха,
 Кусаченѣ ми кусаха,
 И вишничкинѣ зрѣаіаха,
 30 Та хи зѡалвинѣ берѣаха,
 Нивѣастену хи дáваха.

7. Людоки клеуки.

- 1 — Ни моі ма, маічу, прувáда,
 Саіа ўтирна на вѡда,
 На двенѣ чѣшмѣ шѣарени,
 На двáна врісѣе студѣни:
 5 Там има тѣанка сѣулвѣика,
 Та пўска тѣанки филїзе,
 И рáжда листѣе ширѡку,
 Та прáви сѣанка дѣбѣла.
 Сичку іе сѣлу убѣала,
 10 Адін іе Кáрлак¹⁾ устáнал,
 И тоі е ф мѡагла утѣанал.
 Ф мѡаглана имѣа, мáле ле,
 Ду аднѡ лўду и млáду,
 Сѣтна баіламѣа²⁾ цѣанкаше
 15 И мѣдан кавáл свѣрѣаше,
 С кавáлан дўма думаше:
 — Дѣвоіку марі хўбава!
 Ела ма блїску нáближи,
 Две дўми да ти прїдўмам:
 20 Кинáну дўмат прис селу,
 Истина ли іе, или не?
 — Іуначе луду и млáду,
 Нувá е селски лáфувѣ,
 И кумшицкинѣ клепуве,
 25 Чи мѡачат да на раздѣлѡат.
 — Мѡмле ле, марі хубава!
 Нас Госпут ни моі да дѣалї,
 Лўдѣе на ни штѡат раздѣалї,
 Чи си сме ліка приліка
 30 Кáйнў двá стрѣака игліка.

8. Какъ избиратъ момѣкъ майката и момата.

- 1 — Майчинку, іагѡвичку лўу!
 Дá ма ни бѣѡаше главїла,
 Лої сувá лѣату, прѡлѣату,
 Лої сѡіа лѣатан Пѣтрувѣан,
 5 Лѣфѣтара да са нáхудѣам,
 Гиздїлу да са нáнусѣам,
 С дру́шкинѣ да са нáсидѣам.
 — Дѡаштерѣу моіа маїчина!
 Аку та ни бѣѡах главїла,
 10 Еї сувá лѣату, прѡлѣату,
 Гудина бѡарже духѡда,
 Пáк ште та маїка углавї.
 — Мáле ле мила, мáле ле!
 Мен ни е бáлну и жѡалну,
 15 Как мѡá си машка главїла:
 Іам ми е бáлну и жѡалну,
 Как мѡá си, маічу, главїла
 На негаленѣак іунака.
 Снѡшта пупрѣлка имѣаше,
 20 У пѡ-старана сестрїца,
 И тоі бѡа на пупрѣлкана.
 Дѣну сидѣаше, тѣвнѣаше,
 Іагá дўмаше, гармѣаше,
 Прис кѡашти агá варвѣаше,
 25 Та дѣушѣлѡана плѣуштѣаше.
 Дѣну сѣвдѣана сидѣаше,
 Іáсну бѡа слѡанце іугрѣалу;
 Іага дўмаше, мале ле,
 Кат гá бѣульбѣульче пѣаше;
 30 Прис кѡашти іагá варвѣаше,
 Кат гá пїленце фѡаркаше,
 — Дѡаштерѣу моіа маїчина!
 Ни моі му глѣѡада кáматну,
 Іами му глѣѡадаї стѡкана:

¹⁾ Нѣколко планински върхове въ Родопитѣ носѣтъ името *Карлак* (отъ тур. карлакъ).
 Въ тая пѣсень думата е за планинския върхъ на югъ отъ Пашмакѣж.

²⁾ Тамбурата въ пѣснитѣ се нарича *байлама*, въ говора *българия* (Ахж-Челебийско и Рупчоско) и *орѣкия* (въ Чепинско).

35 Пчална лъвада кошуве,
Път кошувенъе грошуве.
— Мале ле мила, малеле!
Пуси му билъи кошуве,

Кошуве, б'али грошуве;
40 Грошуве искать¹⁾ да му са,
Ф кошуве свеште да палъат.
Іа шта севд'ана да зъамам.

9. Момеова тѣга.

1 — Стѣни ми, маичу, іоткачи,
Моіана ситна баілам'а,
Ситничку да ти попанѣам,
Ж'альничку да ти посвиръам.
5 Зам да са сѣтиш, мале ле,
Кѣк са сме другуш галили
С близну кумшицку момече,
Та че гу мѣн'а ни дават,

Ами гу дават друг'аму,
10 Друг'аму в дру́га махал'а.
Подъи хми рѣчи, мале ле,
Друг'аму да гу ни дават,
Друг'аму, в дру́га махал'а,
Да іа ни мисльам, мале ле,
15 В чарнана зѣмъа рѣсипна.

10. Докаченъ момъкъ.

1 — Момле ле мари хубава, д'авоіку,
Стани ми порти іотвурѣ.
— Ни могам, луду да станам, іуначе,
Портинѣ да ти іотвурѣам:
5 Фчѣра сам китки садѣла, іуначе,
Ф напшата долна градинка.
Та ма іе к'арсче сакналу, іуначе,
Ни могам, луду, да станам.
Іунак са лѣату налѣути, д'авоіку,

10 Нарѣми пушка ш'арена.
Утиде ф гора зелѣна, д'авоіку,
И на пушка си думаше:
— Пушку лѣу, пушку ш'арена,
д'авоіку,
Ти ни си мумѣ хубава,
15 Іам си студѣну жѣлазу.
Ни можиш дума да думаш, д'авоіку,
Ниту с іучинки да глѣадаш.

11. Юнакъ граби мома.

1 Ф Стамбѣл са кѣнче прудава
За сто Стамбѣлци іалт'ана,
Іалт'анѣе, кара м'аржѣне.
Никѣи са наі'ѣ пинаі'а,
5 Да купи кѣнче хрѣнену;
Наі'ѣлу са е, наі'ѣлу,
Адно вдувѣче кѣпелѣе.
Три дѣнѣа му е вад'ѣана,
Три парѣи нѣма ф кес'ѣана,
10 Халвал'ак²⁾ да му испиі'ѣат.
Васъ'адна кѣнче хрѣнену,
Іурѣушен да му скитѣкса!
Бутна гу с дѣсна зенгѣіа,
Фаф Влѣшка земіа утѣде;
15 Бутна гу с лѣва зенгѣіа,
Ду дѣвет гори примин'а.
На краі гур'ана им'аше,
Ду адн'ѣ мѣла чишмѣца,
На чишмѣцана мумѣца.

20 Мумѣца вѣда тѣчеше,
Іунак хи тѣху румѣне:
— Момле ле, мари хубава!
Пѣдаі ми вѣда студѣна,
Чи сам за вѣда загур'ал.
25 Немаш ли маіка умрѣала?
За маічина ти душица.
— Іуначе луду и млѣду,
Фчѣра е маіка умрѣала,
Днѣска си іа пугрѣбахме.
30 Та че му вѣда пудѣде.
Іунак вудѣца ни фѣти,
Іами ми фѣти мумѣца
За дѣсна б'ала рачѣца.
Мумѣца му са мол'аше:
35 — Пусни ма, пусни, іуначе,
Чи ште ма ч'ака бубайку,
За студѣнана вудѣца.
Пак си хи іунак думаше:

¹⁾ Искать = раздаване по една, двѣ пари на всички, които съпроводѣтъ жъртвеца до гробищата и присѣтствуватъ при погребението му. Тѣя обичай и до днесъ се пазѣ въ нѣколко Ахъ-Челебийски села, въ долината на Черна-Рѣка.

²⁾ Кръчма, черпѣя слѣдъ пазарѣжъ.

— Момле ле марй хубава,
40 Бала са, момле ле, покачи,
На мбе конче хранену.
И коньому си думаше:

Пѣяни въ с. Долно-Райково (Ахъ-Челебийско).

— Призѣмаі, кончу, приграбѣаі
И ти си, конче, крадену,
45 И дѣвоіка іе крадена.

12. Златарь и мома.

(Хороводна).

1 Вѣзлу іе Ганье тѣанки ракавье, Уддѣ заминѣа кумжѣи Гьоргѣи. Гана си Гьоргѣу тѣху румоне: — Оі Гьоргѣи, Гьоргѣи, кумжѣи Гьоргѣи! 5 Ти са си, Гьорге ле, чулу, пручѣлу, Ситну да лѣиш, бѣалу да миш. Іа ста ти купѣам два драма сребру, Да ми излѣиш сѣтни синжѣре; Дѣну артѣса, да гу нискриш,	10 Да ми излѣиш рѣсну герданче. — Оі Гане, Гане, тѣаничку Гане! Ти са си, Гане ле, чулу, пручѣлу, Тѣанку да прѣдѣш, ситну да тѣиш. Іа ста да мѣнам прис праматѣрье. 15 Прис праматѣрье, прис безергенье, Та ста ти кѣпѣам ду драм купрѣна, Да ми искаиш тѣанки ракаве; Дѣну артѣса, да гу ни скриш. Да ми искаиш купринен агѣак.

Отъ Гергѣвица Ерумбѣуковска въ с. Петково, прѣвъ 1874 год.

3. Пѣсни изъ челядния животъ.

Свадбарски обичаи и пѣсни.

Отъ Велешко.

Събралъ *Ив. Крайничанецъ*.

Най-важнитѣ обичаи при свадбитѣ въ Велешко сѣ слѣднитѣ: *годежъ* (*свършавачка*), *строй*, *мѣсенье погачи* (*свакы*) и *сжѣца свидба*.¹⁾

1. Гodeжъ (свършавачка).

На *годежа* дохождатъ въ кѣщата на момата бащата на годеника и *стройникътъ* (тукъ го казватъ *сводникъ*). Тукъ тѣ се споразумѣватъ съ моминия баща за дароветѣ, които момчето трѣбва да даде на моминитѣ роднини: *кожухъ* (на моминия баща), *чехли* (на братята ѣ), *фесове*, *шамии* и др. Ако стане съгласието, и двамата оставатъ да спѣятъ тая „вечеръ“ (нощъ) въ кѣщата на момата. Сутренята тя цѣлува рѣка на момковия баща и му дава тѣзи дарове: *кърпа*, *една кошуля*, *едно рало гащи* и *една китка*, *нанизана съ стари пари*, а той пѣкъ въ замѣна на това дава: *една шамия*, *единъ пѣрстенъ* и *китка* подобна на момината.

Забѣлѣжка. Понѣкога при дароветѣ момата притура и единъ даръ нареченъ „*фѣстанъ*.“ Той е направенъ отъ бѣла, тѣнка материя (или платно); горѣ е тѣсенъ, набранъ, а надолу широкъ и увитъ нѣколко пѣти, та прави едни гънки. — Всичкитѣ дарове, взети наедно и увити въ шамия, носѣтъ названieto „*бoтча*.“

¹⁾ Свадбенитѣ обичаи, които тукъ описвамъ, се извършватъ само въ една часть отъ Велешката кааза, наречена „*Клѣпа*“, а именно въ селата *Войници* и *Крайници*. Тѣзи обичаи въ тази форма сѣ ставали прѣди 40—60 год. Сегашнитѣ свадби по обредитѣ си никакъ не приличатъ на тука-описанитѣ, защото пѣкои отъ обредитѣ сѣ изоставени и даже още продължаватъ да се изоставятъ. Причината на това замѣняване старитѣ обичаи съ нови е близостъта на града Велесъ, честитѣ сношения и роднински връзки на селянитѣ съ гражданитѣ.